

Miljöredovisning 2015 - SLSO

Stockholms läns sjukvårdsområdes miljöarbete har utgått ifrån Stockholms läns landstings miljöpolitiska program Miljöutmaning 2016.

I detta dokument redovisas hur SLSO bidrar till genomförandet av det miljöpolitiska programmet, med hänsyn taget det fastställda specificeringsdokumentet (LS 1201-0039). SLSO:s miljömål i budget 2015 och andra mål som är av betydelse presenteras även i redovisningen.

Miljöredovisningen och delar av verksamheternas måluppfyllelse finns tillgänglig på intranätets miljösidor.

Mål för klimateffektivt

Energieffektivisera transporter

SLL:s mål:

År 2016 ska samtliga bilar som landstinget utnyttjar vara miljöbilar och landstingets tjänsteresor ska vara klimatneutrala. Klimatmässigt bästa resealternativ ska väljas i första hand, så långt det är tids- och kostnadsmässigt rimligt.

SLSO:s mål:

Samtliga bilar som införskaffas under 2015, ska ha 2013 års miljöbilsklassdefinition.

Målet är uppfyllt. I stort sett samtliga införskaffade bilar (75/77) hade 2013 års miljöbilsklass. De två undantagen var större personbilar/bussar.

Kommentar: SLSO kommer att ha svårt att uppnå SLL:s mål att samtliga bilar ska vara miljöbilar enligt 2013 års miljöbilsklass definition år 2016. Problemet med att nå målet kan vara att:

- det inte funnits en tydlig strategi för hur SLSO ska nå målet
- det har inte funnits en vägledning för verksamheternas köp/leasing av bilar
- statistik har inte drivmedelsuppföljningen har inte vara möjligt på verksamhets- och enhetsnivå på grund av att det har krävt omfattande administration

Sammanställningen för 477 bilar var följande:

2013 års miljöbilsklass (antal): 321 st

2007 års miljöbilsklass (antal): 110 st

Ej miljöbilsklassade (antal): 46 st

SLSO hade 36 övriga fordon som; lastbilar, släp och båt.

Sammanställningar för 341 cyklar var följande:

Cyklar (antal): 320 st

Elcyklar (antal): 21 st

SLL:s mål:

År 2016 ska andel förnybart bränsle till transporter i landstingsfinansierad verksamhet vara minst 75%.

SLSO:s mål:

SLSO ska öka transporter med förnybart bränsle jämfört med 2014 med 20 %.

Målet är inte uppfyllt. Andelen transporter med förnybart bränsle har minskat med 1 % från 26% 2014 till 25% 2015.

Kommentar: Se ovanstående kommentar avseende miljöbilar.

Sammanställningen för drivmedelsförbrukningen per bränsleslag var följande:

Fossila bränslen

Bensin (liter): 191 879

Diesel (liter): 80 564

Summa (liter): 326 292

Förnybara drivmedel

Fordonsgas (liter): 15 636

Etanol (liter): 25 123

Förnybar andel i bensin: 9 594

Förnybar andel i diesel: 30 279

Summa liter: 80 632

Kommentar: SLSO kommer sannolikt inte att uppnå det landstingsövergripande målet att andel förnybart bränsle till transporter ska vara minst 75% år 2016.

I slutet av året har SLSO centralt arbetat tillsammans med leverantörerna för drivmedel för att säkerställa hanteringen av drivmedelskort och drivmedeluppföljningen. Vilket kommer att underlätta uppföljningen för år 2016. Under 2015 har även andra strategiska förbättringsåtgärder påbörjats för att stärka styrning och uppföljning SLSO:s bilar som exempelvis:

- utforma en riktlinje för verksamhetsbilar och andra stöddokument
- tillsätta en central stödfunktion för att underlätta verksamheternas administration vid införskaffning och avyttring av fordon
- säkerställa uppföljningen av fordon och drivmedel
- förbättra informationen om fordon på Intranätet

SLSO har inte gjort några klimatkompensationer, som klimatfonder, för de resor som skett med fossila bränslen. Ett förslag för klimatkompensation har utarbetats under år 2013 men det har inte börjat tillämpas. Under ledningens genomgång maj 2015 beslutades att klimatfonder inte kommer att tillämpas.

SLL:s mål:

Klimatmässigt bästa resealternativ ska väljas i första hand, så långt det är tids- och kostnadsmässigt rimligt.

SLSO:s mål:

Öka användandet av telefon- och/eller videomöten jämfört med 2014.

Måluppfyllelsen går inte att bedöma. Det finns inga relevanta nyckeltal för målet.

Kommentar: Antalet telefonmöten och antal timmar som har genomförts är svårt att sammanställa på grund av att möten har skett både genom telefontjänsten och mobiltelefonens högtalarfunktion.

Antal videokonferensanläggningar har ökat till 74 stycken och antal timmar de har används har sammanställts. Det är positivt att flera anläggningar har införskaffats under 2015 men antalet timmars användning varierar mellan verksamheterna.

Sammanställningen är inte tillförlitlig för att verksamheternas anläggningar är både leasade och inköpta. Det är endast möjligt att ta fram antal timmar för de anläggningar som är leasade från SLSO IT.

Öka andelen förnybar energi

SLL:s mål:

År 2016 ska andelen förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till lokaler där landstingsfinansierade verksamheter bedrivs vara minst 95%.

SLSO:s mål:

Öka andel förnybar energi genom att upphandla ett gemensamt elavtal för verksamheter i externa lokaler.

Målet är uppfyllt. SLSO har för externt förhyrda lokaler upphandlat Skellefteå Kraft AB som ny elleverantör. Upphandlingen gäller inte Locums fastigheter eller i lokaler där el ingår som en del av hyran.

Kommentar: SLSO:s verksamheter hyr lokaler av både Locum och andra hyresvärdar. Det stora flertalet hyresvärdar kan inte särredovisa energiförbrukningen för dessa verksamheter.

Mål för resurseffektivitet

SLL:s mål:

Landstingsfinansierad verksamhet ska ställa relevanta och mätbara miljökrav vid alla upphandlingar av varor och tjänster, i såväl centrala och lokala upphandlingar. Kraven i de miljömässigt mest prioriterade upphandlingarna ska följas upp och kontrolleras under avtalets gång.

SLSO:s mål:

Ställa klimatkrav vid varje upphandling.

Målet är uppfyllt. Miljö- och kemikaliekrav har ställt vid 6 (100%) relevanta upphandlingar av manuella rullstolar, sängar, rullatorer, porttelefoner, griptänger och dynor.

SLSO har en riktlinje för upphandling, där det är formulerat att relevanta och mätbara miljö- och kemikaliekrav ska ställas vid upphandling.

SLL mål:

2016 ska användningen av utvalda engångsmaterial inom vårdverksamhet ha minskat

betydligt i all landstingsfinansierad verksamhet jämfört med 2011. Initialt under programperioden genomförs ett projekt inom SLL för att identifiera dessa engångsmaterial.

SLSO:s mål:

Öka återanvändning av möbler.

Målet är inte uppfyllt. Återanvändning av möbler har stoppats på grund av problem med ohyra (vägglöss) inom flera enheter.

Kommentar: SLSO saknar en riktlinje för återvändning av möbler. SLSO har inte uppskattat hur mycket möbler som återanvänds eller avyttrats genom försäljningen eller välgörenhet.

SLL:s mål:

År 2016 ska användningen av utvalda engångsmaterial inom vårdverksamheterna ha minskat betydligt i all landstingsfinansierad verksamhet jämfört med 2011.

SLSO:s mål:

Minska användningen av engångsmaterial med 5 % jämfört med 2014.

Måluppfyllelsen går inte att bedöma. Det finns inga relevanta nyckeltal för målet.

Kommentar: Flera verksamheter har haft egna mätbara mål som har följt upp och redovisats för att minska användningen av engångsmaterial. Exempel på material som följs upp är engångsmuggar, britspapper, kopieringspapper, sprutfat och suturset. Uppföljningen av utvalda engångsmaterial kommer att förbättras under år 2016.

SLSO:s mål:

Fortsätta arbetet med återanvändning av IT utrustning

Måluppfyllelsen går inte att bedöma. Det finns inga relevanta nyckeltal för målet.

Kommentar: IT utrustning ägs av SLSO IT och verksamheterna hyr utrustningen. SLSO har avtalat med en leverantör för försäljning, återvinning och säker radering av information. Det centraliserade ansvaret för IT utrustning har säkerställt återanvändningen och återvinningen. Datorer inom SLSO byts ut vart fjärde år. Under året har 1466 st datorer, 80 st skrivare och 57 st bildskärmar bytts ut i jämfört med 2 933 st datorer under 2014. Minskningen beror på SLL:s inköpsstopp av IT utrustning under stora delar av 2015.

SLSO:s mål:

Vid upphandlingar kräva att ny- och ombyggnationer är kretsloppsanpassade och resurssnåla. Målet är inte uppfyllt. Det har inte säkerställts vid upphandling att ny- och ombyggnationer är kretsloppsanpassade och resurssnåla.

SLL:s mål:

År 2016 ska materialåtervinningsgraden i landstingsfinansierad verksamhet vara minst 25% och matavfall ska samlas in för att möjliggöra biogasproduktion.

SLSO:s mål:

Fler slutenvårdsavdelningar inom SLSO ska samla in matavfall för biogasproduktion i jämförelse med 2014.

Målet är uppfyllt. 17 av 69 slutenvårdsavdelningar hade insamling av matavfall 2015 i jämfört med 10 av 69 år 2014.

Kommentar: Mängden avfall för dessa vårdavdelningar beräknas ha varit 113 ton under 2015. Det innebär att respektive avdelning har kastat ca 4,5 kg per dag.

Mängden matavfall i sjukhusfastigheter som omhändertas av annan än Locum beräknas vara 31 ton under 2015.

Nulägesbeskrivningen för insamlingsarbetet av matavfall visar att Locum och SLSO kommer att fortsätta att arbeta för att ge flera verksamheter ska möjlighet för insamling av matavfall.

Diskussioner förs med en av SLSO:s kostleverantörer om att starta ett projekt för att minska matavfallet genom att säkerställa hanterings- och beställningsprocessen av måltider.

Mål för hälsofrämjande miljöarbete

SLL:s mål:

År 2016 ska alla kemikalier och kemiska produkter som är avvecklingsämnen enligt landstingets utfasningslista vara borta från all landstingsfinansierad verksamhet. Totalt ska mängden utfasningsämnen ha minskat med 80 procent jämfört med 2006.

År 2016 ska all landstingsfinansierad verksamhet vaken köpa in eller upphandla varor som innehåller avvecklingsämnen enligt landstingets utfasningslista.

SLSO:s mål:

SLSO ska fasa ut alla kemiska produkter som innehåller farliga ämnen från vårdmiljöer. Måluppfyllelsen går inte att bedöma. Det finns inga relevanta nyckeltal för målet.

Kommentar: Verksamheterna inom SLSO använder inte i så stor utsträckning kemikalier vilket gör att inventering av kemiska produkter med avvecklingsämnen enligt utfasningslista tyvärr inte har prioriterats. Inom Hjälpmedel Stockholm förekommer vissa kemikalier och där finns en fungerande kemikaliehantering.

Inköp av kemiska produkter som innehöll minskningsämnen från utfasningslista har följts upp och resultatet var följande:

Medicinsk bensin, Petroleumeter (liter): 2 (2014) och 11 (2015)

Inköp av kemiska produkter som innehöll avvecklingsämnen från utfasningslista har följts upp och resultatet var följande:

Silverförband (st): 2561 (2014) 50 st (2015)

Aquacel Ag

Acticoat/Acticout7

Acticoat Absorbent

Contreet Foam

Urgotul SSD

Avvecklingsämnet är Silverniträt (7761-88-8) och andel är inte möjligt att fram.

Miljö- och kemikaliekrav har ställts vid 6 (100%) relevanta upphandlingar. SLSO har en implementerad rutin för att vid inköp säkerställa att varor och förbrukningsartiklar inte innehåller landstingets avvecklingsämnen.

SLL:s mål:

År 2016 ska halterna i miljön av de mest miljöbelastande läkemedelssubstanserna vara lägre än 2011.

Under programperioden ska landstingets arbeta för en säkrare och mer kostnadseffektiv läkemedelshantering som bidrar till ökad säkerhet för patienter och personal samt minska mängden läkemedelsavfall.

SLSO:s mål:

SLSO ska minska kassationen av läkemedel med 1%.

Målet är inte uppfyllt. Kassationen av läkemedel var 8 027 kg under 2015 i jämfört med 7 902 kg 2014. Kostnader för läkemedelsinköp har följt upp på verksamhets- och enhetsnivå.

SLSO:s mål:

SLSO ska där det är möjligt införa gemensamt läkemedelsförråd och läkemedelsautomater. Målet är inte uppfyllt. Med stor sannolikhet har inga verksamheter infört sällanläkemedelsförråd under 2015. Upphandling av läkemedelsautomater pågår under 2015-2016.

Kommentar: SLSO har inte i så stor utsträckning arbetat systematiskt, utifrån lokala mål, med att minska användningen av relevanta miljöprioriterade läkemedelssubstanser. Listan över miljöbelastade läkemedel finns tillgänglig på SLSO:s intranät. Uppföljning av miljöprioriterade läkemedelssubstanser har genomförts på övergripande nivå och det har skett en minskning av flertalet substanserna. Uppföljning av primärvårdens antibiotikaförskrivning per 1000 listade patienter har följt upp enligt följande:

2014: 172 recept per 1000 listade patienter

2015: 169 recept per 1000 listade patienter

I slutet av året påbörjades planering av ett ett-årigt projekt för sortimentsoptimering av läkemedel och granskning av användningen av miljöbelastande läkemedelssubstanser inom tre större verksamheter inom SLSO. SLSO har en läkemedelsgrupp men miljö- och hållbarhetsstrateg har inte deltagit vid minst 50 procent av dessa mötestillfällen. Det har genomförts utbildnings- och informationsåtgärder på central- och verksamhetsnivå för att minska miljöpåverkan från läkemedel.

SLSO:s mål:

Fortsatt utbildning av förskrivare av läkemedel.

Målet är uppfyllt. Utbildningen har genomförts på verksamhetsnivå och information utbildningarna finns på Insidans miljöside och "Utbildning – miljö".

SLSO:s mål:

SLSO ska under året informera verksamheterna om SLL:s lista på miljöbelastande läkemedelssubstanser.

Målet är uppfyllt. Information om SLL:s lista på miljöbelastande läkemedelssubstanser finns på Insidans miljöside och "Läkemedel – miljö".

SLL:s mål:

År 2016 är 30 procent av livsmedlen som serveras i all landstingsfinansierad verksamhet baserade på ekologiskt framställda produkter. Valfrihet och kvalitet inom mat och kost för

patienter och personal ska säkerställas.

SLSO:s mål:

SLSO ska öka användandet av ekologiska livsmedel med 2%

Målet är uppfyllt. Andelen ekologiska livsmedel bedöms vara ca 35 procent under 2015 i jämfört 2014 26%

Kommentar: Beräkningarna för att ta fram uppgifterna har inte fullt ut skett enligt anvisningar i specificeringsdokumentet. Uppföljningen av andel ekologiska livsmedel kommer att förbättras under år 2016.

Organisation och styrning

SLSO arbetar utifrån ett integrerat ledningssystem som är certifierat enligt ISO-standarderna 14001, 9001 och OHSAS 18001.

Ansvar för miljöarbetet utgår ifrån förvaltningens ansvarsfördelning, vilket innebär att respektive chef har ansvaret för miljöarbetet inom den egna verksamheten eller enheten. Det finns en miljö- och hållbarhetsstrateg på förvaltningsnivå samt miljösamordnare och miljöombud på verksamhets- och enhetsnivå för att säkerställa miljöarbetet. Under hösten 2015 har ordinarie miljö- och hållbarhetsstrateg varit föräldraledig och en vikarie har upprätthållit funktionen.

Under året har en inventering av vårdgrenarnas miljösamordnare och miljöombud genomförts. Samtliga verksamheter och enheter har miljöombud men det finns ingen enhetlig organisation för miljösamordnare. Inom de mindre verksamheterna, företrädesvis i primärvården, saknas en tydlig stödorganisation för miljöarbetet.

Riktlinjer och mallar inom miljöområdet finns tillgängliga för samtliga medarbetare i SLSO:s dokumenthanteringssystem. Flertalet av riktlinjerna är i behov av att granskas och revideras.

Kompetens

Uppföljning av medarbetarnas utbildningar har genomförts på verksamhetsnivå genom lokala utbildningsplaner. Statistiken av genomförda miljöutbildningar har varit inte varit tillfredställande på grund av att SLSO inte har system för att säkerställa uppföljning för obligatoriska utbildningar. Flera miljöutbildningar har i slutet av året förts över från SLL:s utbildningsportal till Lärtorget, vilket har försvårat uppföljningen av genomförda utbildningar.

Under året har SLSO anordnat chefs- och ledarskapsutbildningar som har innehållit en halvdags miljöintroduktion.

Upphandling

SLSO har följt SLL:s guide till miljöanpassad upphandling för att ställa relevanta miljökrav vid upphandling vid produkter och tjänster. SLSO har även en riktlinje som beskriver hur

miljökrav ska ställas vid upphandling och inköp. I dessa krav inkluderas även att kemiska avvecklingsämnen inte ska upphandlas och köpas in.

Kommunikation

SLSO har inte en kommunikationsplan som beskriver hur miljöprogrammet kommuniceras till anställda. En arbetsgrupp med representanter från respektive vårdgren, intranätansvarig och tf miljö- och hållbarhetsstrategi har under hösten påbörjat arbetet med att förbättra miljöinformationen på SLSO:s intranät. En av sidorna som har förbättrats är sidan för miljöutmaning 2016. Ett årshjul med miljöaktiviteter för chefer och miljöombud har utarbetats för att stödja det lokala arbetet på verksamhets- och enhetsnivå.

På SLSO:s och verksamheternas samverkansgrupper har miljö varit en stående punkt på dagordningen. På verksamhet- och enhetsnivå presenteras miljöarbetet på arbetsplatsträffar.

Uppföljning

För att säkerställa och underlätta för verksamheterna har uppföljning och redovisning genomförts av SLSO centralt. Det har gjorts att hållbarhetsenkät som skickats ut till respektive verksamhet i ansluten till årsbokslutet endast har haft nio frågor.

Uppgifter har hämtats från ekonomisystem, personal- och lönesystem, webbplatser samt andra uppföljningsverktyg. Uppföljning och granskning av miljöarbetet har även skett genom interna och externa revisioner.